

**HAKKARİ VE İLÇELERİNDE YAŞANAN İNTİHARLARA İLİŞKİN
GÖZLEM RAPORU**

**İHD HAKKARİ ŞUBESİ
EYLÜL 2023**

**İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
HUMAN RIGHTS ASSOCIATION
KOMELEYA MAFÊN MIROVAN**

İçindekiler

1- GİRİŞ.....	3
2- İNTİHARLARIN HAKKARİ VE İLÇELERİNDEKİ DAĞILIMLARI..3	
3- HAKKARİ'DE İNTİHAR EDENLER ÜZERİNE YAPILAN İNCELEME VE GÖZLEMLER	4
4- ŞEMDİNLİ'DE İNTİHAR EDENLER ÜZERİNE YAPILAN İNCELEME VE GÖZLEMLER.....	6
5- YÜKSEKOVA'DA İNTİHAR EDENLER ÜZERİNE YAPILAN İNCELEME VE GÖZLEMLER ..	9
6- KÜRDİSTAN'DA İNTİHAR SEBEPLERİNE İLİŞKİN GÖZLEMLER SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN DİNAMİKLER.....	10
6.1- Psikolojik Dinamikler.....	10
6.2- Sosyolojik Dinamikler.....	11
6.3- Ekonomik Dinamikler.....	12
6.4- Siyasi Dinamikler.....	13
7.4- Tarikat ve Çeşitli Cemaat Dinamikleri.....	14
8-DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	15
9- KAYNAKÇA.....	16

1- GİRİŞ

Bu rapor, Hakkari ve ilçelerinde 2023'ün Ocak ayından bugüne kadar meydana gelen intihar vakaları üzerine İnsan Hakları Derneği Hakkari Şubesi'nin kurmuş olduğu 'İntiharların sebeplerine Yönelik Gözlem Komisyonu' nun intiharların gerekçelerine yönelik yaptığı saha araştırmasını kapsamaktadır. Komisyonumuz; **Sibel ÇAPRAZ, Pınar ŞEN ZENGİN, Pınar YILMAZ, Nükeyf ONURSAL, Ozan AKBAŞ, Nizam TÖRE, Nezahat SAYGI** ile yürütülmüştür.

Yaşanan bu intiharların kadın ve genç bireyler olması da bu çerçevede önemlidir. Hakkari. Yaklaşık 275 bin nüfusa sahip olan ve yüzde 22.8 ile genç nüfus oranının en yüksek olan illerin başında gelmektedir. Özellikle son 1 ayda artan intihar haberleri ile birlikte İHD Hakkari Şubesi'nin bu konuda yapmış olduğu 2 haftalık saha çalışmaları bu raporun ana temasını oluşturmaktadır. Raporun hazırlanması sürecinde; intihar eden 8 kişinin ailesiyle yapmış olunan inceleme ve gözlem raporda yer almaktadır. Özellikle basından takip edilen intihar haberleri ve akabinde intiharın gerekçeleri gizemini korurken ailelerin iddiaları sonucunda yapılan gözlemlerde birçok alt dinamikler olduğu gözlemlenmiştir. Bu alt dinamikler; sosyo-politik (siyasal), sosyolojik, ekonomik, psikolojik ve çeşitli tarikat ve cemaatler olabileceği izlenimini göstermektedir. Bunun yanı sıra bu rapor, yaşanan bu intiharlara yönelik bölgenin ilgili mecralarının; Aile ve Sosyal Kurumu, Valilik, Emniyet vb. kurumların intiharlara yönelik etkin soruşturma yürütmedeki eksiklikler gözlemlenmiştir.

İntiharların bireysel olmakla beraber her bir intiharın kendi içerisinde değerlendirilmesi ve buna yönelik toplumsal bir sorun haline dönüşmeden müdahale edilmesi için gereken aygıtların geliştirilmesi ve işletilmesi önemlidir. Hazırlanan bu rapor, intiharların önüne geçilmesi yönünde de önemli bir veri oluşturacaktır. Yaşanan intiharlara yönelik tüm birimlerin harekete geçmesi, tüm sivil toplum örgütlerinin de

**İnsan Hakları Derneği Hakkari Şubesi Hakkari ve İlçelerinde Yaşanan 3
İntiharlara İlişkin Gözlem Raporu (Eylül 2023)**

**Cengiz Topel Caddesi, Zagros İş Merkezi. Kat:5. Yüksekova /HAKKARİ
hakkari@ihd.org.tr**

bu konuda etkin bir çalışma yürütmesi ve veri oluşturması açısından bu raporun erişmiş olduğu verileri derleme arzusu nitekim bu gerekçelerden kaynaklanmaktadır.

2- İNTİHARLARIN HAKKARİ VE İLÇELERİNDEKİ DAĞILIMLARI

Hakkari ilinde 2023 yılı itibari ile bilinen ve basına yansıyan kadarıyla 25 kişinin intihar ettiği bilinmektedir. Bunlardan 12'si hayatlarını kaybederken 13 tanesi de yoğun bakım ünitesi ve hastanelerde tedavi görmektedir.¹ İntihar vakalarının çoğunluğu Hakkari Merkez, Hakkari/Şemdinli, Hakkari/Çukurca ve Hakkari/Yüksekova olduğu yapılan basın taramaları ve aile ziyaretleri sonucunda netleştirilmiştir. İntihar edenlerin ortalama 17-30 yaş aralığında genç kadın ve erkek bireylerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu bölgelerden yalnızca görüşme sağlayabildiğimiz Hakkari/ Şemdinli ve Hakkari/Yüksekova ilçelerindeki intihar eden kişilerin aileleri ile yapılan görüşmeler ele alınacaktır. Bu doğrultuda raporda hangi il ve ilçelerinde kaç intiharın gerçekleştiği ve nedenleri ile ilgili olan görüşme notları paylaşılacaktır.

3- HAKKARİ'DE İNTİHAR EDENLER ÜZERİNE YAPILAN İNCELEME VE GÖZLEMLER

- Hakkari'de 2023'ün ilk ayında 20 Ocak'ta Köprülü köyünde yaşayan 32 yaşındaki Z.T isimli kadın şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.
- 24 Ocak 2023'de Hakkari'de M.G.C isimli kadın evinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.
- 5 Mart'ta Hakkari'ye bağlı Kırıkdağ beldesinde yaşayan 20 yaşındaki Z. T şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.
- 18 Mart 2023'de Hakkari'ye bağlı Dağgöl mahallesinde üniversite öğrencisi olan 21 yaşındaki V.Y şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.

¹ <https://www.yuksekovahalkinsesigazetesi.com/hakkaride-intihar-alarmi>

- 18 Mayıs 2023’de Hakkari’ye bağlı Sümbül Mahallesi’ndeki Tekser Konutlarında yaşayan M.A evinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.
- 28 Mayıs 2023 tarihinde Hakkari’ye baēlı Bulanık Mahallesi’nde yaşayan T.Y isimli kadının evinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.
- 16 Haziran 2023 tarihinde Hakkari’nin Bulanık Mahallesi’nde yaşayan 23 yaşındaki A.K.Y şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.

Yukarıda belirtilen intiharın çoēu basında yer almakla beraber yetkili merciler tarafından nedenleri yeterince araştırılmamıştır. Yapılan gözlemler sonucunda ve araştırmacı gazetecilerinde iddiaları ile birlikte Hakkari’de 2019 yılında patlak veren ve kolluk kuvvetlerinin de dahil olduēu kişilerin kadınları cinsel istismara zorladıēı bilinmektedir. Bu kadınların çoēunun da intihar adı altında şüpheli ölümler olduēu gözlemlenmiştir. Son zamanlarda Eylül ayının sonu, kim ayının başı içerisinde özellikle ismi henüz basına verilemeyen iki kadının intihar eyleminin 2019’da iddia edilen cinsel istismar olayı içerisinde yer alan kolluk kuvvetleri tarafından gerekleřtiēine dair iddialar gözlemlenmiştir. Aileler ile temas kurulamazken olay örgüsünün kapatılması da bu durumda dikkat çekmektedir. Kadınların şüpheli olarak öldürülmesinin altında yatan nedenlerden biri olarak cinsel istismar meselesi dřnlebilir² Yaşanan bu olay rgleri Kürdistan üzerinde devam eden özel savaş politikalarında kadın bedeni üzerinde hem bir beden politikası hem de nekro-politika³ olduēunu bizlere göstermektedir.

²<https://www.evrensel.net/haber/446565/hakkari-ve-sirnakta-asker-ve-korucu-baglanti-fuhus-cetesi-iddiasi>

³ lm Politikaları

4- ŞEMDİNLİ'DE İNTİHAR EDENLER ÜZERİNE YAPILAN İNCELEME VE GÖZLEMLER

Hakkari/Şemdinli'de intihar eden 7 kişinin bilgileri aşağıda gösterildiği gibidir. Özellikle Şemdinli'de yapılan saha çalışmalarında intihar eden kişilerin yakınları ile yapılan görüşmelerde intiharlara yönelik aktarımları da aşağıda yer almaktadır.

- Hakkari/Şemdinli'de 4 Mart 2023 tarihinde S. Z intihar ederek yaşamına son vermiştir.
- Hakkari/Şemdinli'de 27 Ağustos 2023 tarihinde 4 Mart 2023 tarihinde intihar eden S. Z'nin kardeşi N. Z yaşamına son vermiştir.

S.Z- N.Z; iki kardeş 3 ay aralıkla intihar ederek yaşamına son vermiştir. Aile ile yapılan görüşmede öncelikle aile bağlarının güçlü olduğunu ve hiç bir sorunlarının olmadığı vurgulanmıştır. Daha sonra engelli olan çocuklardan S, o süreçte babasının cezaevine girmesi ile beraber, aralarındaki baba-oğul bağının güçlü olduğunu söylemiş ve durumu kabullenemeyerek yaşamına son verdiğini ifade etmiştir. N'in ise çobanlık yaptığını, aileye maddi destek vermek istediğini ve bu anlamda arayışlarda olduğunu belirtmiştir. Çobanlık yaptığı esnada arada sırada baba ile yer değişikliğini yaptığını vurgulayan baba, intihar etmeden önce sürekli dini videolar izlediğini, telefonla çok ilgilendiğini söyledi. İkinci intihar ile birlikte sarsıldıklarını ama bunun Kuran-ı Kerim'de yazıldığını ve bir gün herkesin canına kıyacağını söyleyerek durumu dini açıdan ele alması ve durumu normalleştirilmesi bu durumda dikkat çekiciydi. İki oğlunun intiharı sonrası aileyi yetkili kurumlardan sadece sosyal hizmetlerin ziyaret ettiğini vurgulamıştır. İntihar ile ilgili Soruşturmanın akıbetini bilmedikleri ve yeterli bilgi edinemediklerini dile getirmiştir.

- Hakkari/Şemdinli'de 1 Haziran 2023 tarihinde E.S intihar ederek yaşamına son vermiştir.
- Hakkari/Şemdinli'de 4 Haziran 2023'de E.E intihar ederek yaşamına son vermiştir.

E.E'nin ailesi ile yaptığımız görüşmede kendisinin son zamanlarda psikolojik sorunlarının olduğunu özellikle geceleri gördüğü rüyaların onu korkuttuğunu ifade ettiler. *E.'ın* geceleri korkudan uyuyamadığını sürekli kabuslar gördüğünü ve “ beni yılanlar ısırıyor, beni yemeğe geliyorlar” dediğini beyan ettiler. Bu durumdan kaynaklı çocuklarını iyileştirmek için hocalara götürdüklerini söylediler. Aile, *E.'ın* İntihar öncesi “ bu dünya boştur, kendimi öldüreceğim” diyerek kendisini ölüme hazırladığını anlamıştık diyerek olayın ciddiyetini kavrayamadıklarını beyan ettiler. *E.'ın* babası, intihar öncesi iki ay boyunca geceleri sürekli kendi telefonunu aldığını ve sürekli imam videoları izlediğini söyledi. Evde bulunan 17 yaşındaki küçük kız kardeşinin, abisinin ölümünden sonra benzer hareketler içerisinde olduğunu, sürekli uyuduğunu ve bu durumdan kaynaklı onunda aynı eğilimi göstereceğinden korktuklarını aktardı. Olay sonrası devletin yetkili kurumlarının kendilerini ziyaret etmediklerini ve bu olaydan sonra herhangi bir destek almadıklarını söylediler. Kızlarının benzer bir şey yapmaması için de psikolojik tedavi görmesi gerektiğini vurgulayarak bunun için kendi imkanlarıyla çaba göstereceklerini söylediler.

- Hakkari/Şemdinli'de 4 Eylül 2023 tarihinde **S. S** intihar ederek yaşamına son vermiştir.

S.S, kendisini merkezdeki evlerinin 5. katından aşağıya atarak intihar etmiştir. Ailesi ile yapılan görüşmede kızlarının hiç bir sorununun olmadığını vurgulayıp neden böyle bir girişimde bulunduğu anlam vermediklerini ifade etmişlerdir. Aile: ‘İntihar etmeden önce telefon hattını değiştiren kızlarının o gün şehir merkezine üvey annesinin evine gittiği söylendi’ diye ifade etti. Kendisini intihar etmeden önce kız kardeşine intihar edeceğini söylemiş, o gece kız kardeşi ile balkondayken en son babasının uyuyup uyumadığını sormuş ve kendisini öldüreceğini yinelemiş. Akabinde o saatte bulunduğu evin balkonundan kendisini aşağı atmış. Baba ile yaptığımız görüşmede; babanın, “ kızım başımı öne eğdi, beni toplumun içinde rezil etti” söylemi olayın altında bir istismar şüphesi olup olmayacağını sorgulatmıştır. Telefonun soruşturma kapsamında emniyetin elinde olması nedeniyle sonuç henüz kendilerine bildirilmemiştir. Emniyetin bu konuda yürüttüğü sorgulamanın da yavaş ilerliyor olması da daha çok şüphe uyandırmaktadır.

- Hakkari/Şemdinli’de 10 Eylül 2023 tarihinde Ş.A 10 Eylül 2023 tarihinde intihar ederek yaşamına son vermiştir.

Ş.A, İki çocuk annesi ve Irak’ta yaşamaktaydı. Şemdinli’de oturan ailesini ziyaret etmek için köye gelmişti. Ailesi ile yaptığımız görüşmede; olay gecesi birlikte yemek yediklerini, çok iyi olduğunu aktardılar. Ertesi gün Irak’a gideceği için yoğun bir hazırlık içerisinde olduklarını, ona kendisiyle götürmesi için erzak hazırladıklarını, alışveriş yaptığını söylediler. O gece Yemek yedikten sonra evden dışarı çıkmış. Babası, amcasına veda etmek için çıktığını düşünerek arkasından gitmediklerini belirtti. Baba bu esnada camiye namaz kılmaya çıktığını söyleyerek geri döndüğünde evin alt katında bulunan odasının ışığını açık görünce kızının valizlerini hazırladığını düşünerek yanına gitmek istemiş. Odasının kapısını açan baba kızını tavana asılı halde bulmuş. Ne olduysa o ara oldu diyen baba, evden yani bizimle yemek yedikten sonra dışarı çıktığını zannettiğimiz anda kendisini öldürmeye gitti. Babası: ‘intihar etmeden önce telefonunun üzerinde bulunan hattına ait sim kartını yok ettikten sonra yaşamına son verdi dedi. Sim kartını bulamadık. Hiç bir sorunumuz yoktu, hatta en çok sevdiğim ve değer verdiğim kızımdı’ beyanında bulundu. Olay sonrası sadece kaymakamın taziye için geldiğini, sonrasında hiç bir yetkili kurumun ziyareti olmadığını söyleyen baba, kızının telefonunun da emniyetin aldığını fakat soruşturma akıbeti hakkında bilgilendirilmedikleri beyanında bulundu.

- Hakkari/Şemdinli’de 12 Eylül 2023’de E.S intihar ederek yaşamına son vermiştir.

E.S, evlerinin uzağında bir inşaat alanında kendisini yüksekten atmaya kalkıştı fakat çevredekiler engel oldu. Aynı akşam İkinci sefer kendisini ağaca asarak intihar girişiminde bulundu fakat bu seferde astığı ağacın dalı kırıldı. Çevreden seslerin duyulması üzerine görgü tanığı bir vatandaş yanına giderek boğazında ip yaralarının olmasından kaynaklı hastaneye kaldırılmasını sağlıyor. Olayı duyan komisyon üyemizde aynı akşam kendisini hastanede ziyaret ederek boğazındaki yaraları görüyor. Burada ki müdahale sırasında doktorların kendisini Elazığ ruh ve sinir

hastalıkları hastanesine sevk etmek istemesi üzerine tedaviyi ret edip evine geri gönderildi.

5- YÜKSEKOVA'DA İNTİHAR EDENLER ÜZERİNE YAPILAN İNCELEME VE GÖZLEMLER

- Hakkari/Yüksekova'da 20 OCAK 2023'de **F.A** intihar ederek yaşamına son vermiştir.

İfade vermek için Yüksekova Adliyesi'ne giden **F.A** savcılık tarafından tutuklama kararı ile mahkemeye sevk edileceğini öğrenmesi üzerine intihar ettiği bilinmektedir. Olay üzerine ÖHD Hakkari ve İHD Hakkari'nin olay ile ilgili hazırladığı raporda da yapılan gözlemler mevcuttur⁴

- Hakkari/Yüksekova'da 24 Temmuz 2023'de **Ş. S (55)** 10 çocuk annesi intihar ederek yaşamına son vermiştir.
- Hakkari/Yüksekova'da 4 Eylül 2023'de **H.T** intihar ederek yaşamına son vermiştir.

H.T, 20 yaşında Yüksekova Devlet Hastanesi'nde stajyer öğrenciydi. Ailesi ile yapılan görüşmelerde babasının beyanlarında oğlu ile alakalı hiç bir sorun yaşamadıklarını ve aralarının gayet iyi olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra halasının ifadelerinde çok fazla telefonla uğraştığını ve sosyal medya üzerinde gençlere ulaşan ve onların akıllarını çelen durumlardan şüphelendiğini beyan etmiştir. Ölen gencin yengesi de babası ve halasının aksine son zamanlarda çok durgun olduğunu ve sürekli bizlere 'sizi seviyorum' gibi ifadelerde bulunduğunu söylemiştir. Halanın konuşmalarında anlaşıldığı üzere ailenin muhafazakar yapısı ön plana çıkmış ve **H.'nin** sosyal medyayla çok ilişkili olduğunu ve dinsiz olarak betimlediği bir grup olduğunu beyan etmiştir.

⁴ <https://x.com/ihdhakkari/status/1641815615949217792?s=51>

* Hakkari/Yüksekova'da 13Eylül 2023'de **M.B** intihar ederek yaşamına son vermiştir.

6- HAKKARİ'DE İNTİHAR SEBEPLERİNE İLİŞKİN GÖZLEMLER SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN DİNAMİKLER

Yaşanan intiharlardan sonra yapılan aile ziyaretleri İHD Hakkari Şubesi'nin oluşturmuş olduğu komisyon sonucunda değerlendirilmiştir. Bu bağlamda intihar altında yatan belli başlı dinamikler olduğunu gözlemlemiştir. Bu dinamikler; sosyolojik, psikolojik, ekonomik, politik ve çeşitli tarikat ve cemaatlerden oluşmakla beraber sebeplerini her birinin alt başlığında değerlendirmektedir.

6.1- Psikolojik Dinamikler

Şemdinli'de artan intihar vakalarının psikolojik alt dinamikleri üzerinde gözlemlerini aktaran ve Şemdinli'de psikolog olan **Servin DUYAN'a** göre; Gençler umutsuzluk, çaresizlik içindedir ve düşünce içerikleri daraldığı için başka hiçbir alternatifi fark edemeyecek kadar dar bir tünel algısı içindedirler. Nedenleri sıralamak gerekirse; 1. Kimlik edinilememesi, 2. Saygınlık kazanılmaması, 3. Ebeveynlerle yaşanan kuşak çatışması (Ebeveynler Y kuşağını çocukları ise Z kuşağında olup iletişimin sağlanmaması), 4. Toplumsal roller, 5. Bireysel çatışmalar, 6. Duygularla baş edilememesi, baş edilmemenin öğretilmemesi, 7. Ekonomik yetersizlikler, 8. Destek arayışlarının cevapsız kalması, 9. Sosyalleşmede global seviyede ki etkileşimlerden kopukluk, 10. Çağa uyum sağlanacak olanakların olmayışı. 11. Bedensel aktivitesini eksikliği, 12. Zihinsel faaliyetlerin eksikliği, 13. Amaçsızlık, 14. Gelecek kaygısı, 15. İdeal benlik ile gerçek benlik arasındaki kopukluk, 16. Arzulanan yaşamın gerçek yaşamdan uzak olması, toplum içinde aile bağlarını kuvvetli sağlayamayan kişilerde intihar riskinin arttığını gözlemiştir. Toplumsal bağları kuvvetli ve geleneklerine bağlı diğer toplumlarda ise çoğu zaman intiharlar kişisel olmaktan çok toplumsal düzeyde bulaşıcı etkene sahip olmuştur. Sosyolojik açıdan da incelersek Adler'in dediği gibi intiharların sosyolojik nedenleri ve sonuçları olsa da intihar ancak bireysel olarak incelendiğinde anlaşılabilir. Her intihar bireyseldir, kendi içinde değerlendirilmelidir.

**İnsan Hakları Derneği Hakkari Şubesi Hakkari ve İlçelerinde Yaşanan 10
İntiharlara İlişkin Gözlem Raporu (Eylül 2023)**

**Cengiz Topel Caddesi, Zagros İş Merkezi. Kat:5. Yüksekova /HAKKARİ
hakkari@ihd.org.tr**

Sonuç olarak, intihar önemli toplumsal bir sorundur ve önlenilecek bir ölüm nedenidir, yeter ki zamanında fark edilebilsin. Bunun için de kurum ve kuruluşların sahada olması, Aile Danışmanlık Merkezlerinin kurulmasına öncelik tanınmalıdır.

Psikolog Servin DUYAN'ın da dediği üzere bölgede en çok gençlerin bilgi becerilerini ortaya çıkarabilecek gençlik merkezlerinin siyasi dinamiklerden bağımsız gençlere hitap edecek şekilde olması önemlidir. Bununla beraber gençler üzerinde farklı alanlarda bir çok birimlerin kurulması da bu bağlamda yaptığımız gözlemler sonucu ortaya çıkmaktadır. Uyuşturucu ile mücadele kapsamında, meslek edinimi kapsamında, eğitim kapsamında daha fazla birimlerin oluşması gençlerin içe dönük eğilimlerinden dışarı çıkmasını sağlamada ve hayata dair umutlu olmada önemli olacaktır.

6.2- Sosyolojik Dinamikler

Kürdistan bölgesinin genel sorunsallarından biri olan gençlik üzerine çalışmaların eksikliği yaşanan bu intihar vakaları ile bir kez daha gözlemlenmiştir. Hakkari bölgesi gençliğinin dinamik yapısı sosyal olan tüm ortamlardan uzaklaştırılarak kendi iç dünyasında yok edilmeye bırakılmıştır. Bunların bölgede özellikle 2015 sonrası sokağa çıkma yasaklarından sonra artış göstermesi de mevcut iktidarın özel savaş politikalarından yalnızca biridir. Yapılan gözlemler sonucu İHD HAKKARİ Şube sekreteri ve aynı zamanda sosyolog olan Pınar ŞEN ZENGİN'in bölgenin gençlerini sosyolojik yönden ele alarak şunları belirtmiştir: 'Bölge gençliği kendi içerisinde yalnızlaştırılarak erkek ve kadın gençlerin yaşam biçimleri kolluk kuvvetlerinin denetimi altına girmiştir. Gençlerin uyuşturucuya yönelmelerinin altında yatan sebeplerin kolluk kuvvetleri ve gençler arasında kurulan ikili ilişkiler sonucu ortaya çıktığı bölge halkı tarafından iddia edilmektedir. Bunun yanı sıra bölgedeki genç kızların yine kolluk kuvvetleri tarafından çoğu zaman tehdit edilerek ya da kandırılarak cinsel istismara maruz bırakıldıkları 2019'da basına da yansıyan cinsel istismar meselesinden bildiğimiz üzere bugün hale etkisini göstermektedir. Bölgedeki ailelerin kültürel yapıları gereği var olan ilişkileri ailelerden gizleyen gençlerin akabinde ortaya çıkan şüpheli ölümler halk tarafından bu minvalde

**İnsan Hakları Derneği Hakkari Şubesi Hakkari ve İlçelerinde Yaşanan 11
İntiharlara İlişkin Gözlem Raporu (Eylül 2023)**

**Cengiz Topel Caddesi, Zagros İş Merkezi. Kat:5. Yüksekova /HAKKARİ
hakkari@ihd.org.tr**

değerlendirilmektedir. Bölgede özellikle kafe vb. yerlerde çalışan genç kadınların kolluk kuvvetleri tarafından çoğu zaman rahatsız edildiği ve bir çoğunun bölgedeki yetersiz yaşam elverişinden kaynaklı kolluk kuvvetlerine inandığı ve sonucunda da cinsel birlikteliğe zorlanarak bir tehdit haline dönüştüğü bölgenin genç kadınları tarafından iddia edilmiştir. Özellikle kollukların gece yarısı itibari ile kolluk araçlarında kapıları açık bir şekilde geziyor olması halk içerisinde bir tehdit uyandırmaktadır. Yaşanan kadın intiharların şüpheli ölüm olarak adlandırılmasının altında yatan gerekçelerinden biri de mevcut iktidarın Kürt kadınının bedeni üzerinden sağladığı temsiliyet olarak düşünülebilir. Mekansal temsiliyetler ile tatmin olamayan iktidar politikaları ve ırkçı nefret söylemleri ile kadınlar üzerinde hakimiyet oluşturan iktidarın diğer mekanizmaları da kadını bir meta olarak görmektedir. İktidar düzeneğindeki kolluk yapısının yapmış olduğu bu politikalar gençlerimiz üzerinde hakimiyet kurmaya çalışsa da gerekli gözlemler ve araştırmalar bunları ortaya çıkarmaktan asla vazgeçmeyecektir.

Devletin özel savaş politikalarının intiharla olan ilişkisi yanında bölgenin sosyolojik dengelerini değiştirmeye çalışan farklı aygıtlar olduğunu söyleyen Pınar ŞEN ZENGİN ekleyerek şunları da ifade etmiştir: ‘Bölgedeki bir diğer problemde yaşanan bu olay örgülerinde ki aile yapılarının; iktidar destekli aşiret yapılarının da olaylara sessiz kaldığının görülmüş olmasıdır. Aşiretlerin özellikle genç kadınlar üzerindeki baskıcı tavırları genç kadınları dışarıya itmekte ve mutluluk arayışını farklı mekanizmalarda almasını sağlamaktadır. Bununla beraber görmekteyiz ki bölgede mevcut devletin Kürt gençlerinden elini çekmesi ve bununla alakalı herhangi bir girişimde bulunamamasıdır. Bölgede gençlik üzerine herhangi bir çalışma olmaması ve gençlik merkezlerinin aktifliğinin mevcut iktidar ve onun siyasi dinamikleri üzerinden yürütülmesi de bir diğer kültürel sömürü ve yozlaşmasının inşasını göstermektedir. Gençlerin eylem ve etkinliklerin yasak olduğu bir bölgede yaşam ile mücadele etmeye çalışması bu doğrultuda oldukça zordur. Bundan kaynaklı denilebilir ki gençlerimiz bilinçli bir yalnızlaştırılmaya sürüklenmektedir. Bunun sonucu doğrultusunda artan intiharlar bizlere gençlerimiz üzerinde de yürütülen farklı bir politika olduğunu düşündürmektedir. Sonuç olarak 2023 yılı itibari ile artan bu intiharın bölgenin gençleri üzerinde daha fazla umutsuzluk oluşturduğunu belirtmek

**İnsan Hakları Derneği Hakkari Şubesi Hakkari ve İlçelerinde Yaşanan 12
İntiharlara İlişkin Gözlem Raporu (Eylül 2023)**

**Cengiz Topel Caddesi, Zagros İş Merkezi. Kat:5. Yüksekova /HAKKARİ
hakkari@ihd.org.tr**

isterim. Yaşanan bu olay örgüleri sonucunda ilgili mercilerin acil bir kriz masası oluşturması ve bu doğrultu ile mevcut STK'larla işbirliği yapması gerekmektedir. Gençlerimizin yıkılan umutlarını tüm bağlamlarda iyileştirmek yalnızca bir toplumun görevi değil bu toplumdaki sorumlu devletin bizzat kendi görevidir' diye ifade etti.

6.3- Ekonomik Dinamikler

Özellikle Hakkari demografik yapısıyla genç nüfusu en yoğun olan bölgelerden biridir. Dolayısıyla yaşanan intihar vakalarından *S.Z-N.Z* örneğinde olduğu gibi ekonomik etkenler kişilerin yaşam haklarını ellerinden alınmasına neden olmaktadır. Özellikle bölgede genç nüfusun çalışma oranının düşük yahut asgari ücret altında çalışıyor olması gençlerin hayata ümitsiz yaklaşmasının en büyük sebeplerindendir. Bu nokta da bugün hala birçok işveren çalışanlarını asgari ücret altında çalıştırmakta ve sözde denetim yapan yetkililer bu durumları gözlemleyememektedir. Bundan kaynaklı olarak gençlerin farklı yerlere yönelmesine sebebiyet vermektedir. Keza yapılan araştırmalarda Hakkari ve ilçelerinde özellikle uyuşturucu kullanımının artışı da gençlerin çaresizlik içerisinde olduğunu göstermektedir. Üniversite mezunu olup bugün hiç bir yerde istihdam bulamayan gençler asgari ücret ya da altında ücretlere tabii tutularak toplum içerisinde rencide olmakta ve gururları kırılmaktadır. Ekonomik bağlamda devletin bölgede yaptırımını olmaması da gençleri devletin özel politikaları kapsamında Batı'ya sürüklemekte ya da Batı'da sömürden ve yozlaşmadan kaçan gençlerin intihar etmesine sebebiyet vermektedir.

Sonuç olarak intiharların bir diğer sebebi olan ekonomik krize ilişkin devletin müdahale etmesi ve gerekli koşulları sağlaması zorunlu bir görevdir.

6.4- Siyasi Dinamikler

Bölgenin mevcut siyasal yapısı göz önünde bulundurularak denilebilir ki yaşanan intihar vakalarında ailelerin ve mevcut STK'ların da aktarımları sonucunda gençler üzerinden bir siyasal hareketin olduğu ortadadır. Özellikle bölgedeki gençlerin kendi özgür fikirlerinden kopartılarak yoksulluğa ve çaresizliğe sürüklendiği de açıktır.

Bununla beraber yürütülen beden politikaları da bunun bir parçasıdır. Özellikle siyasal anlamda Kürt gençlerinin okur yazarlık, eylem etkinlik, örgütlü mücadelelerine karşı bir duruşun ve yasakların hakimiyeti gençler üzerinde umutsuzluk yaratmaktadır. Gençlerin siyasal hareket içerisinde özgür fikirlerini beyan etme haklarının ellerinden alınması da gençlerin toplum içerisindeki varlıklarını sorgulayıcı hale getirmekte ve eğilimlerini farklı yönlere çevirmektedir. Özellikle Gençlik merkezleri adı altında açılan yapıların sadece mevcut iktidarın politikalarına hizmet ettiği gözlemlenmiştir. Bu noktada bu yapılar çoğu genci uzaklaştırırken çoğu gençleri de bu mekanlara çekmekte ve bunun sonucunda İHD Genel Merkezine ve şubelerine yapılan ajanlaştırma üzerine başvurular örneğinde de gördüğümüz gibi bu mekanizmalar kendi politikalarını da üretmektedir. Aileler ile yapılan görüşmelerde özellikle intiharların ardından yetkili mercilerin hiç bir ziyareti olmadığını ve bununla beraber yürütülen soruşturmanın etkin bir biçimde olmadığını beyan ederek, ‘gençlerimiz bu iktidar yüzünden ölüyor’ söylemlerde bu noktada önemlidir.

Sonuç olarak yaşanan bu intiharların bir diğer etkeninin de yürütülen siyasal dinamikler olduğu yapılan gözlemler doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Yürütülen bu politikaların bölge gençlerini bilinçsel ve fiziksel yok edişe götürdüğü de ortadadır.

7.4- Tarikat ve Çeşitli Cemaat Dinamikleri

Bölgede yaşanan intihar üzerine yapmış olunan gözlemler sonucunda bölgede henüz araştırmasını sürdürdüğümüz bir tarikatın olduğu iddiasıyla karşılaşmış bulunmaktayız. Bir dizi görüşmeler sonrasında kendisini bu tarikatın bir parçası gören bir şahsın bölgede halk içerisindeki iddialarının aktarımları şu yöndedir: ‘ Kapılar kapanmak üzere, intiharlar bir başlangıçtır. Şemdinli bizim için önemli bir yer. Şu an 90.000 kişiyiz’ gibi beyanlar bölgede farklı bir dini ya da inanç tarikatı olabileceği şüphesini uyandırmış bununla alakalı çalışmalarımızın da hala devam etmektedir.. Bu konu ile ilgili olan çalışmalarımız devam ettiği için yeterli verilere ulaştığımız zaman paylaşacağımızı da bildirmek isteriz. Aileler ile yapılan görüşmelerde intihar edenlerin çoğunun sürekli telefonda videolar izlediği söylemleri bizlere bu şahsın göndermiş olduğu kişisel gelişim adı altındaki intihara sürükleyici videolarıyla

**İnsan Hakları Derneği Hakkari Şubesi Hakkari ve İlçelerinde Yaşanan 14
İntiharlara İlişkin Gözlem Raporu (Eylül 2023)**

**Cengiz Topel Caddesi, Zagros İş Merkezi. Kat:5. Yüksekova /HAKKARİ
hakkari@ihd.org.tr**

benzerlik gösterdiği de çalışmalar doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda yeni bir cemaat veya tarikat olabilir mi? sorusunu bizlere sordurmaktadır. Bu doğrultuda hala devam etmekte olan bu çalışmalar yeterli veriye ulaşıldığı takdirde kamuoyu ve gerekli mercilerle paylaşılacaktır.

8-DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yapılan saha araştırması ve gözlem sonucunda bölge STK'ları ile toplantı gerçekleştirilmiştir. Şube olarak Aile ve Sosyal Hizmetler il müdürlüğü ile intihar vakalarına yönelik görüşmemizde kendilerinin aileleri ziyaret ettikleri söylendi. Tutmuş oldukları tutanaklar bizlerle paylaşılmaı yalnızca üzerine genel bir değerlendirme yapıldı. Bunun yanında daha etkin bir inceleme ve kamu kurumlarını harekete geçirmek için 2 kere Vali ile talep etmiş olduğumuz randevuya henüz bir cevap verilmedi. Şemdinli savcılığı ile görüşme sağlanmış, komisyonumuza cevaben, soruşturmanın devam ettiği bilgisi paylaşılmıştır. 15 Eylül 2023'de başlatmış olduğumuz bu hareketlilik ile Hakkari Valisi ve Belediye Başkan Vekili Ali Çelik başkanlığında intihar gündemi ile bir toplantı gerçekleştirildi⁵ Kamuoyu ile paylaşılan bu toplantı sonrasında herhangi bir açıklama yapmadan çalışmalarının hangi boyutta olduğunu henüz kamuoyu ile paylaşmamıştır. 3 Ekim 2023 tarihinde ise bölgedeki 20 STK Şemdinli'de tekrar bir araya gelerek intihar vakalarına sessiz kalmayacaklarını, bu konu ile ilgili gerekli çalışmaların yapılacağını belirtmiştir⁶

İHD Hakkari Şube olarak başlatmış olduğumuz intiharlara yönelik araştırma komisyonunun bölgedeki bir çok dinamiklerin intihar üzerinde etken olduğunu gözlemlemiş bulunmaktayız. Bu yüzden bölgenin Emniyet Müdürlüğü, Valisi, Kaymakamı dahil olmak üzere gerekli tüm mercilerin bu konuya yönelik çalışmaların başlaması temel gayemizdir. Bölgedeki gençlerimizin yaşam standartlarını sağlayacak

⁵ <https://www.yuksekovagundem.org/hakkarideki-intihar-vakalari-ile-ilgili-toplanti-yapildi-59854h.htm>

⁶ <https://www.yuksekovahalkinsesigazetesi.com/semdinlideki-intihar-vakalari-icin-20-stk-temsalcisi-bir-araya-geldi>

gerekli tüm aygıtların oluşturulması bu bağlamda önem arz etmektedir. Etkin ve kapsamlı soruşturmaların yürütülmesi ve gerektiğinde bölge STK'ları ile ortak çalışma yapılması var olan intiharlar ve buna benzer olay örgülerinde yapıcı olmakla beraber çözüm olarak görülmelidir. STK'ların bu konuda saf dışı bırakılması yalnızca politik bir hareket olarak tanımlanmaktadır. İnsan Hakları savunucuları olarak yaşanan intiharların toplumsal dengeleri alt üst ettiğini belirtmek isteriz. Bu yüzden yaşam hakkı gibi en büyük hak ihlallerinin yaşandığı bu coğrafyada gençlerimize yönelik acil etkili çalışmalar başlatılması gerektiğini bildiririz.

9- KAYNAKÇA

<https://www.yuksekovahalkinsesigazetesi.com/hakkaride-intihar-alarmi>

<https://www.evrensel.net/haber/446565/hakkari-ve-sirnakta-asker-ve-korucu-baglantili-fuhus-cetesi-iddiasi>

<https://x.com/ihdhakkari/status/1641815615949217792?s=51>

<https://www.yuksekovagundem.org/hakkarideki-intihar-vakalari-ile-ilgili-toplanti-yapildi-59854h.htm>

<https://www.yuksekovahalkinsesigazetesi.com/semdinlideki-intihar-vakalari-icin-20-stk-temsalcisi-bir-araya-geldi>